

Op bedevaart in Laren

Nederland wordt voorgesteld als een overwegend protestants land met een bevolking die een nuchtere, calvinistische volksaard heeft. Toch telt ons land maar liefst 664 nog 'actieve' bedevaartplaatsen, plaatsen die nog steeds bezocht worden door (vooral katholieke) gelovigen.

Slechts enkele van die bedevaartplaatsen zijn op een begraafplaats te vinden. Een daarvan is het rooms-katholieke Sint Janskerkhof in Laren waar jaarlijks de St. Jans-processie plaatsvindt. Het Sint Janskerkhof ligt buiten de bebouwde kom van het dorp Laren. Tot 1586 stond op deze plek ook een kerk, vandaar dat we nog steeds spreken van een kerkhof. De huidige kapel is gebouwd rond 1892. Links van de kapel staat een houten beeld van Sint Jan, afkomstig van de afgebroken 19e eeuwse Waterstaatskerk aan de Brink.

Op het kerkhof vinden we onder meer priestergraven en het graf van oud-burgemeester Van Nispen van Sevenaer. Kenmerkend op het oudste gedeelte van de begraafplaats zijn de grafzerken in Belgisch hardsteen.

Achter een rij lindebomen is de begraafplaats uitgebreid. Hier bevinden zich onder meer een urnenmuur en een monument met een mozaïek uit de voormalige Goede Herderkerk.

Deze locatie is uniek in de regio, omdat het een doorlopende geschiedenis heeft van meer dan 1400 jaar.

Legende

Voor sommigen is dit een bijzondere en mystieke plek. Al vanaf de oudste bronnen is er sprake van een verering van de locatie van het kerkhof. Er bestaan oude legendes die over deze plaats gaan. Een zo'n legende verhaalt over een verdwaalde pelgrim uit het Heilige Land die op 22 juni 893 op de heide door rovers wordt overvallen en vermoord. De rovers vinden een zilveren doos met menselijke beenderen. De doos nemen zij mee maar de beenderen gooien ze weg. De volgende dag ziet een herder de beenderen vastzitten in de grond en licht uitstralen. Het bericht over dit wonder verspreidt zich snel en al op 24 juli komen mensen van heinde en verre. De omgebrachte pelgrim blijkt enkele dagen daarvoor tegen iemand uit de omgeving te hebben gezegd dat het botten van de Heilige Johannes zijn. Na het ter plekke opdragen van een Heilige Mis laten de beenderen los uit de grond. Op de plek komt een kapel te staan en ieder jaar wordt daarheen een processie gehouden. De pelgrim is als eerste op die plek begraven.

Wie is Sint Jan?

Hij staat beter bekend als Johannes de Doper. Johannes was een joods profeet die tot omstreeks het jaar 30 in de provincie Judea in Palestina predikte. Hij werd ruim een half jaar vóór Jezus geboren. Johannes had veel volgelingen en veel mensen lieten

zich door hem in de Jordaan in Judea dopen. Hij werd onthoofd door Herodes.

Johannes is beschermheilige van Laren. In 1806 werd de Broederschap van Sint Jan opgericht, zij organiseren (nog steeds) de bedetocht die in de loop der jaren steeds meer op een processie ging lijken. In 1960 gingen er stemmen op om de St. Janprocessie op te heffen, maar dit werd tegengehouden door enkele inwoners van Laren die dit religieus eerbetoon in ere wilden houden.

De processie wordt een keer per jaar gehouden, altijd op de zondag die het dichtst bij 24 juni, de geboortedag van Johannes, ligt.

De begraafplaats

Dit jaar was dat zondag 21 juni. Monseigneur Jozef Punt van het Bisdom Haarlem leidde de processie en de dienst in de kerk en op de begraafplaats. Het wierook geurde overvloedig. De circa 1.500 mensen zongen liederen bij aankomst op en vertrek van de begraafplaats.

Op de kleine begraafplaats – de oppervlakte is bijna twee hectare en het aantal begravingen zo'n 60 tot 80 per jaar – werkt één fulltimer: Arie Jongerden. Hij is in dienst bij de Rooms Katholieke kerk, maar is zelf Hervormd. Voorheen werkte hij twintig jaar op de Algemene begraafplaats in Huizen. Huizen is een protestants dorp; Laren, Blaricum en Eemnes zijn katholiek. Jongerden werkt nu drie jaar in Laren en is blij met zijn 'eigen toko'. Hij doet de meeste werkzaamheden zelf, maar voor hoogtijdagen, zoals de processie, krijgt hij hulp van acht vrijwilligers. Voor grotere werkzaamheden wordt een bedrijf ingeschakeld. De begraafplaats is bijna vol en er wordt veel geruimd, iets wat hij zelf doet.

De begraafplaats heeft merendeel eigen graven van 3 diep. Op het oude gedeelte meten de graven nog 190 x 90 cm, op het nieuwe gedeelte zijn ze 2 bij 1 meter.

De graven worden uitgegeven aan de parochianen en oud-parochianen van St Jan-Goede Herder. Voor andere belangstellenden kan (moet) het bestuur toestemming geven; zij betalen dan ongeveer 300 euro meer voor een graf voor 20 jaar. Het bestuur werkt met een grafakte, dat moet worden ondertekend door de rechtzittende voordat er begraven kan worden. Hierin staan alle afspraken en financiële verplichtingen.

De jaarlijkse processie zorgt voor veel extra werk, maar Jongerden vindt het wel speciaal dat zijn begraafplaats zo'n bijzondere legende in huis heeft. "Dat mensen hier massaal naartoe komen op bedevaart, vind ik wel iets heel bijzonders ja. Dat is iets wat je normaal gesproken natuurlijk niet meemaakt op een begraafplaats. Het is ook echt mooi, zo'n processie en dienst. Ook ik als niet-katholiek kan er van genieten." ■

Meer begraafplaatsen die bedevaartplaats zijn

Begraafplaats Oud Eik en Duinen in Den Haag. Op Hemelvaartsdag wordt ter ere van het Heilig Kruis / O.L. Vrouw van Eikenduinen een tocht gehouden die begint in de Mariakapel van de St. Jacobuskerk en dan leidt door de binnenstad van Den Haag, om te eindigen bij de oude ruïne op de begraafplaats van Eik en Duinen, overblijfsel van een middeleeuwse kapel toegewijd aan Maria.

Kerkhof van de parochiekerk van Maria Hemelvaart in Zuiddorpe (Zeeland). Tot circa 1960 werden op 15 augustus (Maria hemelvaart), 8 september (Maria geboorte) of in de meimaand bedevaarten gehouden naar de Lourdesgrot op het kerkhof. Nu is de plek vooral een persoonlijke cultusplek. Gelovigen laten ex-voto's in en bij de grot achter, waarmee ze een persoonlijk gunst proberen te verkrijgen. Of uit dankbaarheid vanwege een verhoord gebed.

RK Kerkhof van de H. Gerardus Majellakerk in Barger-Oosterveld (gemeente Emmen). Op de laatste zondag in juni vindt de Gerardusbedevaart plaats, waarin Sint Gerardus Majella wordt vereerd. De processie leidt door het kerkenbos, langs de staties, over het kerkhof, met een korte halte bij het rustaltaar en eindigt in de kerk. Tijdens de bedevaart is het een ware bloemenzee op het kerkhof.

Op de site van het Meertens Instituut zijn alle 664 bedevaartplaatsen in Nederland te vinden: www.meertens.knaw.nl/bedevaart.